

Synergia w działaniu kluczem do sukcesu

Wraz z aktywnym rozwojem sieci teleinformatycznej dostęp do zasobów wiedzy i informacji stał się otwarty, szybki, mobilny, nie uznający granic. Wiele instytucji, które tworzą i udostępniają informację, prześciga się w udoskonalaniu swoich usług. W obszarze informacji i wiedzy dużą rolę odgrywają m.in. biblioteki publiczne. Ich rola jest bezsporna ze względu na fakt, że posiadają pewien wypracowany potencjał, obejmujący zarówno zasoby, jak i kwalifikacje pracowników. Aby zainteresować tematem lokalne środowiska bibliotekarskie, Miejska Biblioteka Publiczna (MBP) w Słupsku zorganizowała 2 kwietnia 2012 r. seminarium pt. „Synergia w działaniu kluczem do sukcesu”.

Do udziału w seminarium zaproszono m.in.: Pawła Brauna – dyrektora Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku, który wystąpił z tematem: *Biblioteki jutra - wyzwania współczesności*. Paweł Braun nie ukrywał, że współczesne bibliotekarstwo wchodzi w kolejny etap – książki elektronicznej. Zmiany społeczne, które dokonują się na naszych oczach, wywierają bezpośredni wpływ na zachowania użytkowników, dlatego też tak istotna wydaje się być świadomość zachodzących procesów w bibliotekach publicznych i próba współgrania z nimi. W kontekście zmian istotnym zadaniem biblioteki, jako skarbnicy i „wyrzutni” wiedzy, jest przygotowanie społeczeństwa do funkcjonowania w nowej przestrzeni informacyjnej.

BAZY INFORMACJI

Rozwój nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych wpływa bezpośrednio na jakość świadczonych przez biblioteki usług, zarówno w zakresie zawartości, jak i sposobu ich rozpowszechniania. Informacja stworzona jest dla użytkownika końcowego, dlatego też

model zarządzania informacją i wiedzą powinien być tak skonstruowany, aby zróżnicowane grupy odbiorców mogły w prosty sposób dotrzeć do potrzebnych, uporządkowanych baz bibliotecznych. W bibliotekach publicznych niezwykle ważne jest, obok katalogu centralnego, budowanie bibliografii regionalnych oraz tworzenie regionalnych bibliotek cyfrowych. Proces tworzenia informacji regionalnych otwiera zasób samej biblioteki, jak również innych instytucji, które dysponują własnymi zasobami. Przetwarzanie nie powoduje zniszczenia, bowiem dane zebrane z różnych dostępnych źródeł są spójne, tym samym mają sens syntetycznego zastosowania przez użytkownika. Aby bazy stały się przyjazne dla użytkownika końcowego, należałoby zastanowić się nad ich użytecznością w momencie samego procesu tworzenia. Aktualne zintegrowane systemy biblioteczne w Polsce, poprzez swoją różnorodność (PATRON, SOWA, LIBRA, MAK+, ALEPH, itp.), stanowią pewną barierę w dostępie do informacji, nie sprzyjają standaryzacji. A przecież już wiek XX przyniósł w bibliotekarstwie rewolucję, która zapewniała standaryzację narzędzi stosowanych przez bibliotekarza, środków zapisywania i udostępniania danych oraz narzędzi ich wyszukiwania i wymiany. XXI wiek technologicznie zmierza wciąż do przodu. W katalogach bibliotecznych wciąż modyfikuje się wcześniej wprowadzone dane.

EDUKACJA INFORMACYJNA

Kolejna ważna kwestia, to edukacja informacyjna, bez której pewna część społeczeństwa nie dotrze do uporządkowanych przez bibliotekarzy baz. Biblioteki publiczne organizują zajęcia dla dzieci i młodzieży, współpracując w tym zakresie ze szkołami i ośrodkami edukacyjnymi. Celem jest

przygotowanie młodego człowieka w taki sposób, aby mógł on sprawnie posługiwać się narzędziami w dostępie do informacji. Biblioteki udostępniają nie tylko własne zbiory, biorą także udział w budowie katalogów rozproszonych, tworzą regionalne bazy danych z zasobów własnych, jak również innych instytucji, działających w oparciu o tego samego użytkownika – odbiorcę informacji. Misja bibliotek nie uległa zmianie, niemniej jednak samo gromadzenie, opracowanie i udostępnianie odbywa się lub odbywać się powinno w innej przestrzeni informacyjnej. Społeczeństwo informacyjne jest wymagające, oczekuje od bibliotekarzy szybkiej, rzetelnej, pełnej informacji, z wykorzystaniem odpowiednich narzędzi oraz przyjaznych interfejsów. Remigiusz Lis, wicedyrektor Biblioteki Śląskiej, pionier digitalizacji w Polsce, w swojej prezentacji przedstawił problem szybkiego dostępu do informacji. – *Jeżeli młody człowiek w ciągu trzech sekund nie uzyska zadowolającej odpowiedzi, po prostu opuści naszą przestrzeń informacyjną* – przekonywał.

A JAK JEST W BIBLIOTEKACH CYFROWYCH?

Nie ulega wątpliwości, że wraz z rozwojem sieci teleinformacyjnej wzrosło znaczenie digitalizacji dla zwiększenia dostępu do dóbr kultury. Również w obszarze działań Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku pojawił się projekt digitalizacji zbiorów regionalnych, a wraz z nim szansa współpracy z innymi instytucjami, posiadającymi w swoich zasobach dokumenty dotyczące Pomorza oraz dzieła twórców z tego obszaru geograficznego. Jednym z tematów, który został przedstawiony podczas seminarium był rozwój Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej (BBC), która od grudnia 2008 r. działa w strukturze Miejskiej Biblioteki Publicznej im. M. Dąbrowskiej w Słupsku. W BBC dokument regionalny przybrał formę cyfrową. W kontekście digitalizacji wypracowano pewien model współpracy, który łączy instytucje współtworzące cyfrowy zasób. Dzięki kooperacji takich instytucji jak biblioteki, muzea, archiwa, wydawnictwa oraz organizacje pozarządowe zaistniała realna możliwość scalenia na wspólnej platformie cyfrowej unikatowych zasobów Pomorza. Cyfrowa dystrybucja materiałów pochodzących z różnych instytucji, w znacznym stopniu rozwiązała problem zachowania oraz obiegu informacji regionalnej. Wciąż pamiętamy o tym, że digitalizacja jest procesem ciągłym

i kosztownym, dlatego też wspomniana forma współpracy jest niezwykle pożądana, bowiem ogranicza wydatki koordynatora, umożliwiając również pozyskiwanie partnerskich funduszy pozabudżetowych. Dzięki współpracy zwiększył się potencjał dopływu, jak również różnorodność materiałów. W obecnym czasie Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej tworzy dziewiętnaście instytucji z dwóch województw: pomorskiego i zachodniopomorskiego. Wykaz wszystkich współuczestników dostępny jest na stronie BBC: www.bibliotekacyfrowa.eu

Aby zapewnić szerszy dostęp do zasobu cyfrowego, opisy publikacji prezentowanych w Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowej są tłumaczone na język angielski, indeksowane i dostępne przez globalne wyszukiwarki internetowe. BBC jest włączona w krajowy system bibliotek cyfrowych (Federacja Bibliotek Cyfrowych), zaś dostęp do publikowanych zbiorów jest bezpłatny i powszechny.

W Roku Wolontariatu 2011 Słupsk zdobył tytuł Laureata za projekt Społecznej Pracowni Digitalizacji w kategorii miast na prawach powiatu w dziedzinie kultura, przyznany w konkursie „Samorządowy Lider Zarządzania 2011”, organizowanym przez Związek Miast Polskich.

Zadaniem bibliotek cyfrowych jest prezentacja obiektów cyfrowych, zaś repozytoria cyfrowe skupiają uwagę na bezpiecznym i długotrwałym przechowywaniu tych obiektów. BBC jest pewnego rodzaju hybrydą, tak jak większość bibliotek cyfrowych w Polsce, łączącą udostępnianie z przechowywaniem. Digitalizacja dokumentów realizowana jest zgodnie z wymaganiami zawartymi w publikacji *Standardy w procesie digitalizacji obiektów dziedzictwa kulturowego*. Ogólnym standardem opisu metadanych w bibliotekach cyfrowych systemu dLibra jest Dublin Core (DC).

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI (SPD)

Jak już wcześniej wspomniano, proces tworzenia i udostępniania zbiorów cyfrowych jest procesem ciągłym, zaś istotnym jego elementem jest działanie na rzecz wspierania edukacji i rozwoju nauki. W tym zakresie MBP ściśle współ-

▶▶ W KILKU SŁOWACH

Komitet ds. Cyfryzacji o otwartych zasobach

Dostęp do zasobów informacyjnych jest warunkiem rozwoju społecznego. Dzięki temu ludzie będą mieli szansę na tworzenie innowacyjnych rozwiązań, szkoły będą lepiej uczyć, powstaną też narzędzia wspierające aktywność obywatelską. Dzięki otwartym zasobom opłacać się będzie korzystać z internetu i w internet inwestować.

Trzy modele udostępniania zasobów. W jaki sposób udostępniać zasoby publiczne?

- model publikacji treści w sieci, np. poprzez centralne repozytorium informacji publicznej (centralne z punktu widzenia użytkownika, który z jednego miejsca może skorzystać z wielu zbiorów, używając przy tym – jak zaznaczył minister Michał Boni – jednego loginu);

- model pośredni – czyli zasoby nie tylko publikowane, ale także udostępniane do eksploatacji (pownego wykorzystania) w określonym zakresie lub z pewnym opóźnieniem (po upływie przyznawanego okresu wyłączności);

- model udostępniania zasobów na wolnych licencjach – ten, kto z zasobów skorzysta, może je twórczo przetwarzać i nadawać im nową wartość. Ten model pozwala zatem przenieść wartość ekonomiczną z zasobu na usługi dodane.

W dwóch ostatnich modelach dopuszczalne będzie, w uzasadnionych przypadkach, na pobieranie opłat. Przykładem może być prawo poboru opłat przy wykorzystywaniu zasobów dla celów komercyjnych. W tym duchu uruchomiony został portal INA we Francji, gdzie scyfryzowane zasoby audiowizualne może oglądać każdy za darmo w streamingu, ale już za nagrania w wysokiej rozdzielczości pobiera się opłaty.

Jak zdecydować, który z nich wybrać? Każdy podmiot, który dysponuje zbiorami danych i wiedzy powstałymi z funduszy publicznych, musi:

- oszacować koszty i korzyści wynikające z dobrowolnego udostępniania swoich zbiorów;

- zastanowić się, czy i w jaki sposób ten zbiór ma poszerzyć szeroko pojętą domenę publiczną (czy np. powinien umożliwiać dalszą eksploatację lub podlegać prawu do ponownego wykorzystania);

- rozstrzygnąć, czy zasób ma być udostępniany za pośrednictwem repozytorium;

- zdecydować, czy za udostępnianie należy pobierać opłaty (bo „otwarte” nie równa się „bezpłatne”).

Całość opinii znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Źródło: MAiC

pracuje z ośrodkami edukacyjnymi i naukowymi. Ważnym elementem praktycznej edukacji w MBP jest organizacja warsztatów w Społecznej Pracowni Digitalizacji, która działa w oparciu o pracę wolontariuszy zarówno młodzieży, jak i seniorów. Warsztaty odbywają się m.in. w ramach praktyk studenckich oraz lekcji bibliotecznych. W Roku Wolontariatu 2011 Słupsk zdobył tytuł Laureata za projekt Społecznej Pracowni Digitalizacji w kategorii miast na prawach powiatu w dziedzinie kultura, przyznany w konkursie „Samorządowy Lider Zarządzania 2011”, organizowanym przez Związek Miast Polskich. Obecnie realizowana jest druga faza projektu Kultura+, który uzyskał przychylność władz miasta oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ukierunkowana na uzupełnienie infrastruktury Pracowni Digitalizacji w celu stworzenia zaplecza edukacyjnego.

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

Podczas seminarium pojawił się temat związany z Programem Rozwoju Bibliotek. Nie oszukujmy się, wiele bibliotek publicznych zostaje gdzieś w tyle, nowoczesne technologie bywają dla nich nieatrakcyjne, bowiem ich wdrożenie wiąże się z problemami. Jest wiele przejawów niechęci do zmian. Aby podjąć nowe wyzwanie, biblioteki muszą przededefiniować swoją rolę, a przede wszystkim zbudować strategię. Temat rozwoju bibliotek gminnych przedstawiła Agnieszka Koszowska z FRSI. Program Rozwoju Bibliotek jest atrakcyjny dla małych miejscowości i nic nie stoi na przeszkodzie, aby biblioteki działające na terenie Powiatu Słupskiego mogły włączyć się w jego realizację. Sporym wyzwaniem dla bibliotek publicznych we współczesnym świecie jest zainteresowanie ich ofertą młodych ludzi. – *Musimy wychodzić z propozycją do nie-użytkownika biblioteki, tworzyć bogate oferty dla zróżnicowanych grup społecznych, zaspokajając potrzeby seniorów, pamiętając o tym, że finansuje nas lokalne społeczeństwo – przekonywał przybyłych na seminarium Remigiusz Lis.*

Reasumując, biblioteki jutra powinny być przyjazne dla stałych czytelników, tworzyć jednocześnie ofertę dla użytkownika przyszłego, opierając swoją działalność na współpracy.

DANUTA SROKA

Miejska Biblioteka Publiczna
im. M. Dąbrowskiej w Słupsku